

PANDARVE

HET DON LAWRENCE FANZINE

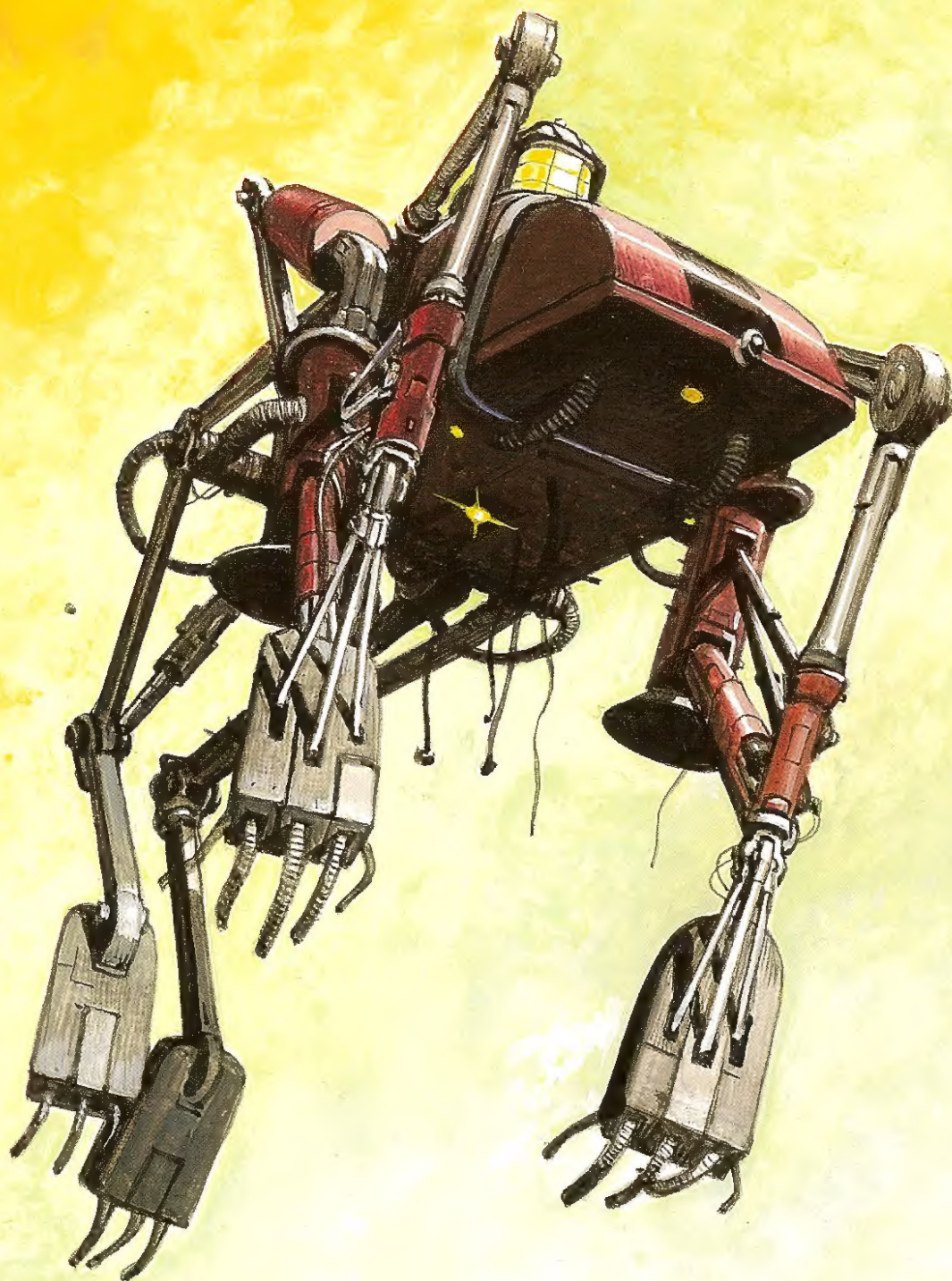
nummer **12**

DECEMBER 2002

jaargang 4

verkoopprijs € 2,95

gratis voor leden DLF

In dit nummer:

**De wereld van Don Lawrence
komt tot leven in Schöppingen**

De tweede pagina

Om met het belangrijkste te beginnen. Met Don gaat het al een tijdje een stuk beter. Zijn lichaam reageert goed op de medicijnen en dat op zich is al een hele geruststelling. Daar komt bij dat hij nu eindelijk wat meer van zijn leven kan genieten nu er geen deadlines of andere verplichtingen meer zijn. De zin om gewoon voor zijn plezier wat te schetsen is ook weer terug, dus denk ik dat we best nog wel een paar mooie dingen van hem mogen verwachten.

Al een paar nummers van Pandarve geleden liet ik doorschemeren dat ik op zoek was naar een nieuwe invulling voor Pandarve, nu duidelijk is dat er in ieder geval voorlopig geen nieuwe Storm verhalen van Don meer komen. Voorlopig, want je weet maar nooit waar Don, die op 17 november 74 is geworden, ons nog mee gaat verrassen. Eigenlijk lag die nieuwe invulling voor de hand. Pandarve krijgt dezelfde formule als het blad waar ik twintig jaar geleden mee ben gestart, Thunder, dat naast veel nieuws over Don toch vooral was bedoeld om het oude, vaak onbekende, werk van Don opnieuw te publiceren. Al twintig jaar lang ben ik bezig om alle strips en illustraties die Don ooit heeft getekend te verzamelen. Met wisselend succes, dat wel, maar toch ben ik erin geslaagd om na het verschijnen van Don Lawrence Verzameld in 2001 weer 'nieuw' materiaal op te sporen.

Ik ben er dan ook trots op dat we deze nieuwe serie herplaatsingen van oud werk van Don kunnen beginnen met de eerste Nederlandse publicatie van Herod the Great, een geïllustreerde bijbelvertelling uit 1964, waarmee Don destijds doorbrak als full colour illustrator. Ik ben bijna zestien jaar op zoek geweest naar origineel materiaal en gedrukte exemplaren van het blad waar het verhaal destijds in is verschenen en nu is dat materiaal bijna volledig in mijn bezit. Daarnaast plaatsen we een geïllustreerd verhaal dat in 1971 in Nederland is verschenen in het weekblad Kijk.

Verder in deze Pandarve een reportage van een bezoek dat wij hebben gebracht aan een opzienbarende tentoonstelling gebaseerd op de voertuigen uit Storm en Trigië in het Duitse Schöppingen. Opzienbarend omdat een aantal van deze voertuigen op ware grootte of op schaal zijn nabgebouwd. De tentoonstelling is inmiddels gesloten, maar op 14 december wordt er speciaal voor de leden van de fanclub een Open Dag georganiseerd. Tenslotte in deze Pandarve de laatste aflevering van de serie over de geschiedenis van de Don Lawrence Fanclub. En uiteraard hebben we veel nieuws.

Het komend jaar verschijnen er sowieso drie nummers van Pandarve die, net als dit nummer overigens, geen 16 maar 24 pagina's zullen tellen. Dat aantal pagina's per nummer maakt het voor ons mogelijk om lekker uit te pakken met veel beeldmateriaal. In 2003 wordt Don 75 jaar en dat belooft een heel groot feest te worden met veel evenementen en bijzondere uitgaven.

Het is een beetje aan de vroege kant, maar toch wensen wij iedereen nu al een hele fijne Kerst en een geweldig 2003.

Geniet,

Rob van Bavel

Pandarve - nr 12 - december 2002
Verkoopprijs € 2,95 • Gratis voor leden DLF

Redactie:
Rob van Bavel
Meerten Welleman

Productie:
Studio D&I

Met dank aan:
Big Balloon
Judith van den Ende
Dick Heins
Drukkerij Helmer
Don Lawrence
Elisabeth Lawrence
Max

© 2002 - Don Lawrence Collection
Postbus 4191
4900 CD Oosterhout
t. 0162-461651
f. 0162-461675
e. info@donlawrence.nl
i. www.donlawrence.nl

Don Lawrence Verzameld

Eind 2001 verscheen de catalogus Don Lawrence verzameld, in zowel een Nederlands- als Engelstalige uitgave. Dit standaardboekwerk geeft een overzicht van al het werk van Don Lawrence, maar uiteraard is het een boekwerk dat steeds aangevuld kan worden, omdat er nog steeds onbekend werk wordt gevonden. In deze vaste rubriek proberen we het boek aan te vullen met de nieuwe vondsten en er rubrieken aan toe te voegen die in Don Lawrence Verzameld ontbraken, zoals een lijst van gepubliceerde interviews met Don Lawrence, alle fanclubpublicaties etc.

Deze keer richten we ons op een uitgave van het blad Kijk. In nummer 24 van 1971 stond namelijk het door Don Lawrence geïllustreerde verhaal 'Paardekracht tegen PK'. Edwin Legebeke, lid van de fanclub sinds 1991, had deze Kijk in zijn bezit en had de illustratie niet kunnen terugvinden in 'DLV'. Daarom nam hij zijn exemplaar van het toenmalige weekblad mee naar de Stripdagen in den Bosch, waar hij ons attent maakte op deze prachtillustratie van twee pagina's groot. Dankzij Edwins speurwerk kunnen we onze checklist dus uitbreiden met een nieuw item.

Heb jij nog ontdekkingen gedaan, laat het ons dan even weten! Onze gegevens vind je terug in de colofon.

Artwork for sale!!!!

Collector is selling pieces from his collection

Storm 4, page 07, eur 800,00

Storm 5, page 37, eur 1000,00

Storm 6, page 22, eur 850,00

Storm 7, page 25, eur 1100,00

Storm 9, page 09, eur 800,00

also Carrie artwork available

Call: 0049-997199262

PAARDEKRACHT

Op het dubbelspoor van Ellicott's Mills naar Baltimore stonden twee rijtuig naast elkaar. Voor het ene een sterk paard, voor het andere een kleine stoomlocomotief. Een schot weerklonk. De koetsier klapte met zijn zweep en weg stootte het paard. Onder het uitbraken van dikke rookwolken kwam de locomotief langzaam in beweging. De zonderlingste wedstrijd uit de geschiedenis van Amerika was begonnen.

Het idee voor de race werd geboren, toen de eigenaar van een postkoetsdienst op een dag de stoomlocomotief zag, die Peter Cooper pas ontworpen en gebouwd had in opdracht van de Baltimore en Ohio Spoorweg. Omdat het maar een kleine machine was, had hij de naam *Klein Duimpje* gekregen. De man van de postkoetsdienst keek eens geringschattend naar het locomotiefje dat maar een vermogen van één pk had en lachte smalend. „Een aardig machientje heeft u daar, meneer Cooper, maar u hoeft niet te denken, dat zo iets ooit de postkoets zal kunnen vervangen. Er gaat niets boven de snelheid en betrouwbaarheid van een paard.”

Cooper hoorde dergelijke opmerkingen niet voor het eerst, hij was er langzamerhand aan gewend geraakt dat mensen schampere opmerkingen over zijn stoomlocomotief maakten. Hij antwoordde bedaard: „Ik heb niets tegen het paard, waarde heer, het is een edel dier, maar de stoom heeft de toekomst. Men kan de vooruitgang nu eenmaal niet tegenhouden.”

De eigenaar van de postkoetsdienst lachte schamper. „Noemt u dat vooruitgang? Laat ik u zeggen dat een koets met een paard ervoor die ijzeren pony van u kan verslaan wanneer hij maar wil. Ik daag u uit tot een wedstrijd, dan kan ik u het bewijs leveren.”

Peter Cooper nam de uitdaging prompt aan en zo gebeurde het dat op

TEGEN PK

BEFAAMDE WEDSTRIJDEN

een dag in 1835 het ijzeren paard het in een directe krachtmeting opnam tegen het paard van vlees en bloed.

Cooper en de man van de postkoetsdienst waren het over de volgende wedstrijdvoorwaarden eens geworden. De race zou gehouden worden op het dubbelspoor tussen Ellicott's Mills en Baltimore, een afstand van twintig kilometer. De postkoetsmaatschappij zou één paard inzetten om het op te nemen tegen *Klein Duimpje* met zijn ook maar ene pk. Paard en locomotief zouden ieder een spoorwegrijtuig met passagiers trekken.

Voor de wedstrijd had de postkoetsdienst met zorg zijn beste en snelste paard uitgezocht, een prachtig grijs

dier. Tegenstander *Klein Duimpje* was een van de eerste stoomlocomotieven van Amerika, een in onze ogen lachwekkend voertuigje. De vlampijpen in de ketel waren gemaakt van de lopen van oude musketten van het leger. Hij had maar één cilinder met een doorsnee van slechts 8 centimeter en een drijfslag van 35 centimeter lengte.

Het duurde geruime tijd voor de mensen die zich rond de rijtuigen verdrongen de spoorbaan vrij hadden gemaakt, zodat de wedstrijd een aanvang kon nemen. Eindelijk was het zover, het startschot weerklonk en beide deelnemers kwamen in beweging.

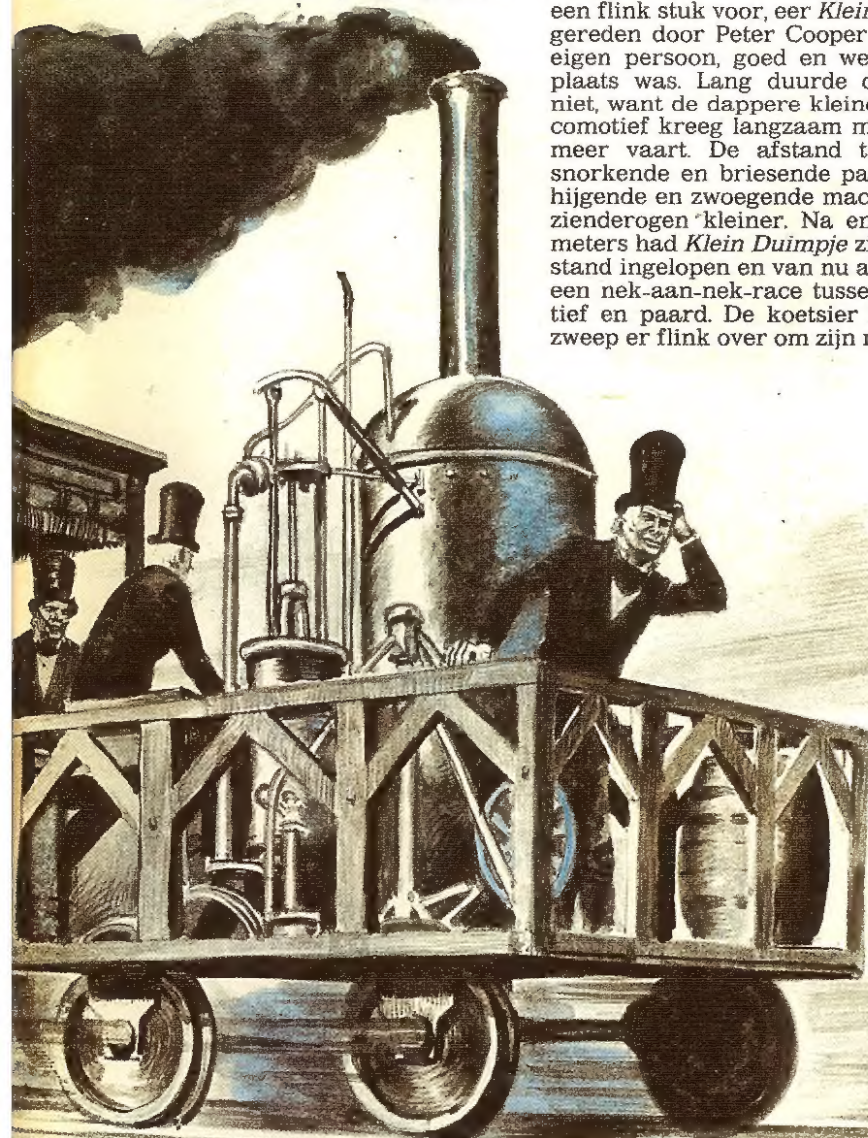
Het paard was het eerste weg en lag al een flink stuk voor, eer *Klein Duimpje*, gereden door Peter Cooper in hoogst eigen persoon, goed en wel van zijn plaats was. Lang duurde dat echter niet, want de dappere kleine stoomlocomotief kreeg langzaam maar zeker meer vaart. De afstand tussen het snorkende en briesende paard en de hijgende en zwoegende machine werd zienderogen kleiner. Na enkele kilometers had *Klein Duimpje* zijn achterstand ingelopen en van nu af werd het een nek-aan-nek-race tussen locomotief en paard. De koetsier haalde de zweep er flink over om zijn ros tot nog

meer spoed aan te zetten. Tevergeefs echter! Tot grote vreugde van zijn passagiers liep *Klein Duimpje* geleidelijk steeds verder van het paard weg, om tenslotte zijn viervoetige rivaal ver achter zich te laten. Steeds sneller flitsten de kilometers onder de bonkende wielen van de stoomlocomotief door. Het was nog maar een paar kilometer naar Baltimore, het door het paard getrokken rijtuig was in geen velden of wegen meer te bekennen. De techniek scheen een prachtige zege over de natuur te hebben behaald.

Maar het lot besliste anders. Peter Cooper zou het geluk van een overwinning niet mogen proeven, want plotseling knapte de drijfriem van de aanjager voor het vuur onder de ketel. Die aanjager blies lucht in de ruimte waar het vuur brandde dat door de vlampijpen speelde. Hoe harder het vuur aangeblazen werd, hoe harder het brandde, hoe hoger de druk in de stoomketel werd en hoe harder de locomotief ging lopen. De drijfriem liep over een schijf op de achteras. Hoe sneller die draaide, des te meer lucht werd er in het vuur geblazen. Op die manier kon de snelheid van *Klein Duimpje* tot een maximum worden opgevoerd.

Cooper deed wat hij kon, om de drijfriem van de aanjager te repareren voor zijn machine alle snelheid had verloren. Ongelukkigerwijze verwondde hij daarbij zijn handen en noodgedwongen moest hij zijn pogingen opgeven. Met lede ogen zag hij aan hoe de spanning in de stoomketel snel terugliep. Slechts langzaam voortsukkelend ging *Klein Duimpje* op de finish af. Het paard kon er de draf inhouden en stooft de zuchtende locomotief voorbij, onbewust van zijn overwinning.

De eigenaar van de postkoetsdienst was bijzonder ingenomen met zijn overwinning en Cooper voerde geen verontschuldigen aan voor zijn verlies. De strijd was volkomen eerlijk geweest, het paard was als overwinnaar uit de bus gekomen. Maar in de ogen van de meeste mensen had de stoomlocomotief bewezen het paard in snelheid verre te overtreffen. „Ik geef toe dat hij kapot is gegaan,” zei een technicus, „maar machines kunnen altijd verbeterd worden. We zullen grotere en betere locomotieven bouwen. Je zult zien, dat de spoorweg een machtig land van Amerika zal maken.”

JOHN LAURENCE

De wereld van Don Lawrence komt tot leven in Schöppingen

door: Rob van Bavel

We hadden bijna drie uur in de auto gezeten, en de dagelijkse file op de A2 bij Den Bosch overleefd, maar nu reed ik samen met mijn compagnon van Studio D & I, Dick Heins, dan eindelijk het prachtige stadje Schöppingen binnen, net over de grens bij Enschede. Het doel van onze reis was om een bezoek te brengen aan de tentoonstelling in het Künstlerdorf, waar enkele voertuigen uit de strips van Don Lawrence op ware grootte zijn nagebouwd. Twee leden van de fanclub (Carl Meeuwissen en René Sjoerdsma) hadden mij namelijk een krantenartikel uit De Gelderlander toegestuurd, dat geheel gewijd was aan deze tentoonstelling. Hoewel we geen adres van het Künstlerdorf hadden, leverde dat geen zoektocht op waarbij we behulpzame Duitsers de weg moesten vragen die uiteraard 'immer gerade aus' zou blijken te zijn. Nee, het eerste bord dat we tegenkwamen, wees ons meteen de goede kant op en twee minuten later parkeerden we onze auto voor de expositieruimte, waar ik door het glas de contouren van de zweefvlieger van Trigo kon zien. Echter, ik moest mijn nieuwsgierigheid nog even bedwingen, want we hadden een afspraak met de directeur van het Künstlerdorf. Nadat we in het hoofgebouw onze weg hadden gevonden, werden we hartelijk ontvangen door Jozef Spiegel, een sympathieke man met een grote liefde voor strips.

Terwijl hij de koffie inschonk, stak hij van wal. Eerst in het Duits, maar toen bleek dat mijn Duits net zo goed was als zijn Nederlands gingen we over op het Engels. Hij vertelde Dick en mij over de opzet van het Künstlerdorf. Elk half jaar verblijven er een dertigtal kunstenaars uit binnen- en buitenland om gezamenlijk aan een aantal projecten te werken. Het laatste project waaraan zij hadden gewerkt, waren de

voertuigen afkomstig uit de strips van Don Lawrence. De zweefvlieger, een raketvliegtuig en een robot uit De Robots van Danderzei waren op 'ware grootte' nagebouwd. Daarnaast waren een tiental andere modellen op schaal gemaakt, waaronder het vliegtuig van Roffa en de waterscooter uit De Groene Hel. Andere projecten die een paar jaar daarvoor waren gerealiseerd, waren de uitvingen van Willie Wortel in 3D en het op ware grootte naschilderen van de schilderijen die figureerden in de strips van Disney. Het verhaal van Jozef was kort en bondig. Na het tweede kopje koffie stelde hij voor om naar de exposi-

tieruimte te gaan. Hoewel de tentoonstelling officieel al was gesloten en er inmiddels ook andere voorwerpen in de ruimte waren opgeslagen, stonden alle modellen nog steeds opgesteld. We volgden hem naar buiten, naar het gebouw waar we onze auto hadden geparkeerd. De zijwanden van het gebouw bestaan geheel uit glas, zodat het daglicht volop toegang krijgt tot de tentoongestelde modellen. Het zweef-

Trigo's zweefvliegtuig uit
De 5 opdrachten van Trigo
op 'ware grootte'

'Kikker-robot' uit De robots van Danderzei

Detail zitgedeelte

Detail staart

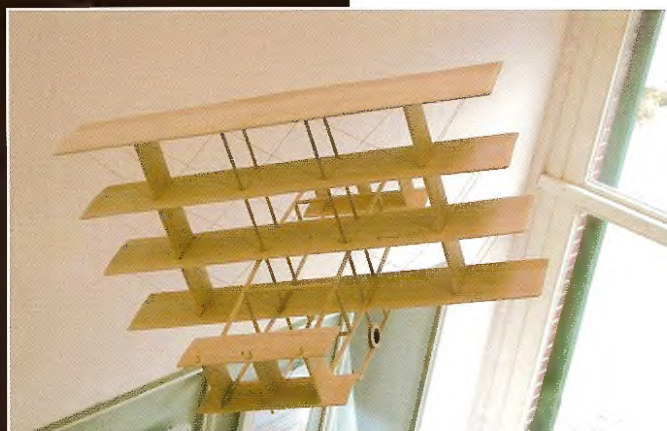
Raket uit De zonen van de keizer

Boodschapper des doods uit Strijd om Trigje.

Waterscooter uit De groene hel.

Vliegtuig uit De slag om Trigopolis

vliegtuig van Trigo, waarmee hij het moeras van Gorg overstak, maakte al meteen een overweldigende indruk op mij. Met een spanwijdte van 15 meter en elke bamboestok op de juiste plaats is het een zeer getrouwe replica van het eenvoudigste vliegtuig waar Trigo ooit mee heeft gevlogen. Jozef wist van onze plannen om de modellen te fotograferen en liet ons verder onze gang gaan terwijl hij terug ging naar zijn kantoor. Ruim een uur lang hebben we ons vergaapt aan al die prachtige bouwwerken, waaronder de enorme robot uit De Robots van Danderzei. Hij is zeker vier meter hoog en gebouwd van hout, piepschuim en allerlei andere materialen. We hebben tientallen foto's gemaakt van alle modellen om er van verzekerd te zijn dat niemand dit spektakel ooit hoeft te missen. Toen de memorystick van mijn digitale camera aangaf dat er geen enkele byte meer vrij was, pakten we onze spullen in en gingen terug naar het kantoor van Jozef. Daar ontmoetten we Heinz Kock, één van zijn naaste medewerkers, die erbij was geroepen omdat we met een bijzonder verzoek waren gekomen. Dick en ik willen namelijk graag de tentoonstelling naar Nederland halen, maar de organisatie daarvan is waarschijnlijk zo omvangrijk en kostbaar dat dit moeilijk te realiseren is. Toch hoopten we dat in ieder geval alle fans van Don Lawrence de kans zouden krijgen om deze bijzondere collectie met eigen ogen te aanschouwen. Daarom vroegen wij aan Jozef en Heinz of het niet mogelijk was om de tentoonstelling nog één dag open te stellen voor de fans. Zowel Jozef als Heinz zagen dit voorstel wel zitten en samen prikten we zaterdag 14 december als Open Dag voor de fanclub. Op die dag kun je van 11.00 tot 16.00 uur oog in oog komen te staan met Dons creaties. Tevens kun je dan de catalogus kopen die speciaal voor deze tentoonstelling is samengesteld.

We namen daarna afscheid, stapten in de auto en keken nog één maal om naar de wonderlijke wereld van Don Lawrence, die zomaar in een klein Duits stadje tot leven was gekomen.

Op zaterdag 14 december is de tentoonstelling speciaal voor de leden van de fanclub nog eenmaal geopend van 11.00 tot 16.00 uur. De toegang is gratis. Schöppingen ligt 15 minuten van Enschede verwijderd. Hier volgt een korte routebeschrijving:

Volg de A35 naar Enschede. Daarna rijd je richting Gronau. Voor Gronau volg je de borden naar Ahaus. Je krijgt dan vanzelf borden die je via Heek naar Schöppingen brengen. In Schöppingen zelf staat ook het Künstlerdorf aangegeven. Met andere woorden, je moet erg je best doen wil je ergens in Tirol eindigen.

Stripkronieken

Update Storm: A New Beginning

Helaas weinig nieuws over Liam Sharp en het Storm verhaal dat hij samen met Dave Gibbons maakt. Cees de Groot van Big Balloon werd op de boekenbeurs van Frankfurt gesignaleerd met de zes pagina's die Liam tot nu toe heeft getekend. Ongetwijfeld om de strip te presenteren aan een aantal buitenlandse uitgeverijen.

Liam is inmiddels begonnen aan een nieuwe mini-serie van zes afleveringen van de strip Wildstorm voor DC Comics.

Ben je geïnteresseerd in het werk van Liam, neem dan een kijkje op www.britcomcart.com.

Pin-up Collection

Van de vele pin-ups die Don heeft gemaakt, is nu een eerste serie van drie verschenen als artprint op A4 formaat. Deze serie is verkrijgbaar voor 15 euro inclusief verzendkosten. De serie wordt uiteraard in een stevige verpakking verstuurd. Je kunt deze serie in jouw bezit krijgen door 15 euro over te maken naar giro 5925029 ten name van R. van Bavel in Oosterhout onder vermelding van Pin-up Collection.

Het Verschrikkelijke Wapen

In 1993 verscheen ter gelegenheid van de tiende verjaardag van de Don Lawrence Fanclub het album Het Verschrikkelijke Wapen in een gelimiteerde oplage van 1500 exemplaren. De inhoud van het album bestond uit Het Verschrikkelijke Wapen, dat vijftien jaar eerder in het blad Essef was voorgepubliceerd, en de korte verhalen Earth Alert, Wereld op Wielen en Tijdreizigers. Het album werd op 27 juni van dat jaar gepresenteerd tijdens Het Stripfestijn op het Scheffersplein in Dordrecht. Het album is inmiddels bijna uitverkocht, en de laatste exemplaren zullen waarschijnlijk dit jaar nog verkocht worden.

Het Verschrikkelijke Wapen was geschreven door de oprichter van Essef, Robert Zielschot, onder het pseudoniem Raymond Donkersloot. Omdat Essef na tien nummers ophield te bestaan, kon Het Verschrikkelijke Wapen, waarvan toen zestien pagina's waren gepubliceerd, niet worden afgemaakt. Eind 1992 kwam de Don Lawrence Fanclub met het idee om het verhaal opnieuw uit te geven. Er was echter één probleem. Het verhaal, dat 18 pagina's telde, kende geen slot. Rob van Bavel heeft toen het verhaal herschreven en een nieuw slot bedacht dat door Don samen met Chuff werd getekend. Het was de eerste keer dat Don en zijn zoon samenwerkten. De negentien pagina's werden vervolgens door Frits Jonker geletterd.

Het is nu tien jaar later en de belangstelling voor Het Verschrikkelijke Wapen als een uniek en interessant onderdeel van het werk van Don Lawrence is in die tien jaar alleen maar gegroeid. Daarom is de Don Lawrence Collection van plan om het artwork van Het Verschrikkelijke Wapen opnieuw in te scannen, en te bewerken. Of het daarna in Pandarve of in een speciaal album wordt geplaatst staat nog niet vast, maar we houden je op de hoogte.

pin-ups portfolio

cover stc 7

cover stc 8

Update Storm -the collection-

We zijn momenteel druk bezig met deel 9 van Storm-the collection- met de verhalen De Wentelwereld en De Robots van Danderzei. Het album zal in de loop van december worden gedrukt en na de kerstvakantie, ergens begin januari, worden verstuurd. Voor dit deel van Storm-the collection- werd uniek fotomateriaal gebruikt dat achttien jaar geleden, in de zomer van 1984, werd gemaakt door Dougal Dubash, een Engelse fan van Don met wie wij gedurende al die jaren in contact zijn gebleven in de verwachting dat het materiaal ooit zou worden gebruikt. En dat is nu eindelijk gebeurd. Pas recentelijk ontdekten we dat Dougal toen een afgekeurde originele tekening van Storm van Don heeft gekregen die nu al jarenlang aan de muur van de slaapkamer van zijn zoon hangt.

In tegenstelling tot de covers van deel 7 en 8 van Storm-the collection- zal de cover van deel 9 weer een originele cover zijn. Geen nieuwe cover weliswaar maar de cover die destijds voor het album werd gemaakt en werd afgekeurd. Deze cover is vijf jaar geleden verschenen in Pas 70. De covers van deel 7 en 8 hebben wij zelf gemaakt met behulp van de computer en zowel Don als Martin Lodewijk waren er heel enthousiast over.

Voor de cover van deel 10 zal opnieuw gebruik worden gemaakt van bestaand artwork. Voor de cover van deel 11 zal artwork van De Genesis Formule worden gebruikt dat nog niet eerder is gepubliceerd en voor de cover van het laatste deel van Storm-the collection- kan waarschijnlijk gebruik worden gemaakt van het artwork waar Don begin dit jaar mee bezig was voor de cover van deel 7 maar toen nooit heeft kunnen afmaken. We hopen dat Don dit artwork alsnog wil afmaken, eventueel met hulp van de computer. Storm-the collection- deel 10 staat gepland om in maart te verschijnen. Deel 11 in juni en deel 12 in september.

SUPERSTRIP
SPECIAALZAAK

ETAG

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven
Tel. 040 - 2 441 882 • Fax 040 - 2 435 873

75 Jaar Don Lawrence

Volgend jaar viert Don Lawrence zijn 75e verjaardag. Er is nog niet veel bekend van de projecten die we dan willen realiseren, maar van een project weten we het wel heel zeker: de Storm Encyclopedie.

Al een aantal maanden zijn we in gesprek met Don, Martin Lodewijk en Big Balloon over dit project. De Storm Encyclopedie moet een groot boek worden waarin alle figuren, locaties, machines, wapens, kostuums en alles wat van belang is in Storm wordt beschreven en geïllustreerd. Het wordt niet een opsomming van alles wat we in de strip hebben gezien, maar tevens een aanvulling op vragen waar we nooit een antwoord op hebben gekregen zoals de verloop van de carrière van Renter Ka Rauw, de afloop van het gevecht tussen Kiley en Ghast, de voorgeschiedenis van Roodhaar, etc. etc.

Het boek zal worden geschreven door Martin Lodewijk in samenwerking met Don en de andere schrijvers van Storm: Philip Dunn, Dick Matena en Kelvin Gosnell. Martin heeft gelukkig alles bewaard wat met Storm te maken heeft maar het zal toch nog wel een hele klus worden om al dat materiaal uit te zoeken. Zoveel mogelijk onderwerpen zullen worden geïllustreerd, met zowel bestaand als uniek of niet eerder gebruikt materiaal. Don is enorm enthousiast over het project en zal zeker voor veel onderwerpen, waaronder de onderwerpen waar geen beeldmateriaal van bestaat, nieuwe schetsen maken. De Storm Encyclopedie zal naar alle waarschijnlijkheid verschijnen tijdens De Stripdagen in oktober 2003.

Treasure Planet

Op 27 november is in Amerika de science fiction tekenfilm Treasure Planet van Walt Disney in première gegaan. Voor de liefhebbers van Storm is dit zonder meer een interessante film, omdat veel elementen uit de wereld van Storm in de film te zien zijn. Op een aantal Amerikaanse websites over tekenfilms wordt gesproken over de mogelijke inspiratiebronnen voor de makers van de film en ook Storm wordt genoemd. Nu is de science fiction wereld altijd al een wereld geweest waarin iedereen zich door iedereen laat inspireren, dus blijft het moeilijk om te bepalen waar een bepaald idee vandaan komt. Vanaf 8 december is Treasure Planet in Nederland te zien in de originele en de Nederlandse versie.

Pandarve 13

Het volgende nummer van Pandarve verschijnt in maart 2003 met de volgende onderwerpen:

Herod the Great
De Storm Encyclopedie
Open dag in Schöppingen

Neem voor meer info een kijkje op www.donlawrence.nl.
Daar kun je je ook aanmelden als lid van de Don Lawrence Fanclub.
Het lidmaatschap kost eur 9.95 per jaar.

STRIP & TIJDSCHRIFTENHANDEL

NOORD

GESPECIALISEERD
IN US COMICS EN
TWEEDEHANDSTRIPS
INKOOP EN VERKOOP
ZAAGMOLENDRIJFT 35 1/2 41
☎ 010 - 4 66 43 68
1e MIDDELLANDSTRAAT 110c
☎ 010 - 4 25 87 56
ROTTERDAM

AGENDA

Künstlerdorf Schöppingen

Op 14 december organiseert de Don Lawrence Fanclub in samenwerking met de Stiftung Künstlerdorf Schöppingen een Open Dag om de leden van de Don Lawrence Fanclub alsnog in de gelegenheid te stellen om de Don Lawrence tentoonstelling te bezoeken. De openingstijden zijn van 11.00 tot 16.00 uur.

Wonderland - Van Pietje Bell tot Harry Potter

De Kunsthall Rotterdam en de Koninklijke Bibliotheek presenteren de grootste kinderboekententoonstelling die ooit is gehouden. Ontmoet de helden uit je favoriete boeken in deze avontuurlijke tentoonstelling waarin de fantasierijke wereld van het kinderboek tot leven komt. Daarnaast geeft de tentoonstelling ook een overzicht van driehonderd jaar kinder- en jeugdliteratuur: van Arendsoog en Dik Trom tot Pluk van de Petteflet en Pippi Langkous. De tentoonstelling kent ook een interactief gedeelte, Wonderland Live, waarin de bezoekers kunnen wegdromen in de wereld van hun favoriete helden. Er is een kennisquiz met moeilijke vragen over, bijvoorbeeld, Storm. Want ook striphelden worden op deze tentoonstelling niet vergeten.

Wonderland is nog tot en met 5 januari te zien in De Kunsthall op het Museumpark aan de Westzeedijk in Rotterdam.

Kijk voor meer informatie op www.kunsthall.nl.

Wat er gebeurde op de Stripdagen 2002

door: Meerten Welleman

De Stripdagen in Den Bosch op 14 en 15 september zijn met meer dan zeventuizend bezoekers voor iedereen redelijk goed verlopen. Hoewel Het Stripschap nog een lange weg moet gaan om het niveau van vroeger te bereiken, werden tijdens deze editie van het evenement wel de eerste stappen in de goede richting gezet.

Voor het eerst sinds De Stripdagen in Den Haag waren alle activiteiten ondergebracht in één hal, dus ook het theaterprogramma en de uitreiking van De Stripschap-prijzen en de tentoonstellingen. Ook de opzet van de boekenbeurs en de ruilbeurs was veranderd. Hoewel de boekenbeurs en de ruilbeurs samen één hal moesten delen, waren de tweehonderd kramen zo neergezet dat zij samen een overzichtelijk geheel vormden. Niet overal, maar dat kwam vooral omdat tijdens het opbouwen op vrijdag er veel geschoven werd met kramen om zoveel mogelijk aan de wensen van de standhouders tegemoet te komen. Wat dat betreft is de groep stripliefhebbers die De Stripdagen nu organiseert heel wat soepeler dan het clubje dat het vroeger deed. En we hopen dan ook van harte dat dit beleid de komende jaren wordt voortgezet, want alleen door goed samen te werken met alle betrokkenen in de stripwereld kan De Stripdagen uitgroeien tot een evenement dat meetelt. De vele veranderingen voor en achter de schermen hebben er in ieder geval toe geleid dat we

kunnen terugkijken op een sfeervol en geslaagd festival. Ook voor de fanclub, die ondanks de afwezigheid van Don Lawrence toch veel belangstelling kreeg. Tijdens De Stripdagen verschenen deel 7 en 8 van Storm-the collection. Iedereen die de albums kwam ophalen, kreeg als cadeautje een unieke artprint mee naar huis. De leden van de fanclub

konden gratis een boekenlegger naar keuze op de stand afhalen.

Deze Stripdagen waren ook voor Martin Lodewijk zeer geslaagd. Niet alleen verschenen twee delen van Storm -the collection- met verhalen die door hem waren geschreven maar ook het nieuwe album van Agent 327, Hotel New York. Het Stripschap had in samenwerking met Uitgeverij M een ouderwets spectaculaire presentatie bedacht met een belangrijke hoofdrol voor de Nederlandse geheim agent Henk Scheermeijer, die met een geweldige dosis humor het eerste exemplaar van Hotel New York overhandigde aan Martin. Kort daarvoor waren Henk Scheermeijer en Martin naar het podium gereden door twee bontgekleurde zcv's die naar aanleiding van de viering van 50 Jaar Donald Duck

Weekblad in de Brabantshallen aanwezig waren.

Jammer dat Don er niet bij kon zijn want we denken dat hij ook zeker genoten zou hebben. Hopelijk is hij er volgend jaar weer bij.

Terugblik op 20 jaar Don Lawrence Fanclub

door: Rob van Bavel

Met het verschijnen van het eerste Don Lawrence Magazine tijdens De Stripedagen in Breda in oktober 1991 had ik inderdaad het gevoel dat de Don Lawrence Fanclub weer helemaal terug was, zoals ik al schreef in de vorige Pandarve.

Het Don Lawrence Magazine verscheen één keer per jaar met een overzicht van alle publicaties van en over Don Lawrence. Dat waren zelf geschreven artikelen of artikelen die in andere bladen waren verschenen en die van belang waren voor de liefhebbers van Don. Het blad werd gratis verstuurd naar alle leden van de fanclub, naast de DLF bulletins die ook nog steeds regelmatig verschenen. Inmiddels waren er al twee delen van Don Lawrence-the collection- verschenen en ik vond dat ook het Magazine en het DLF bulletin dezelfde professionele uitstraling moesten hebben als -the collection-. Ik was al volop aan het experimenteren met vormgeving op de computer en zag ook wel dat dit de toekomst zou worden met mogelijkheden waar ik toen alleen nog maar van kon dromen.

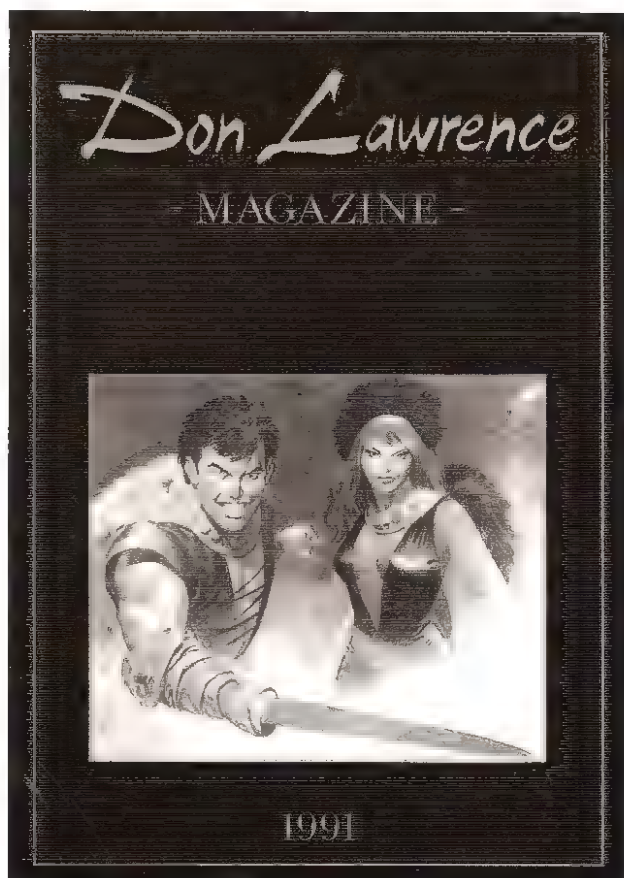
1992

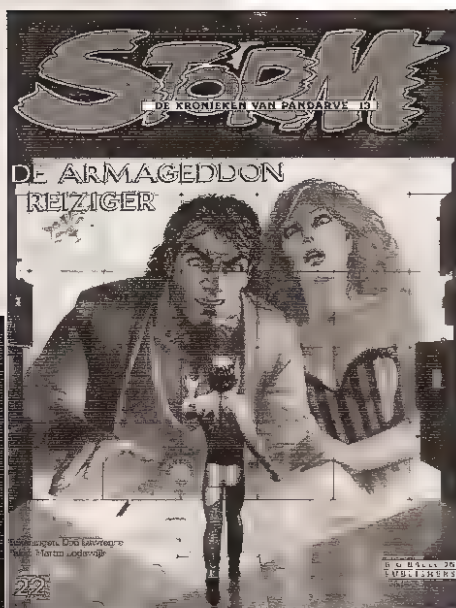
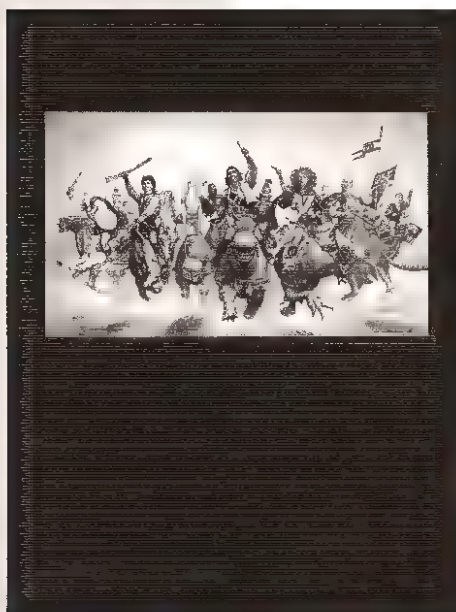
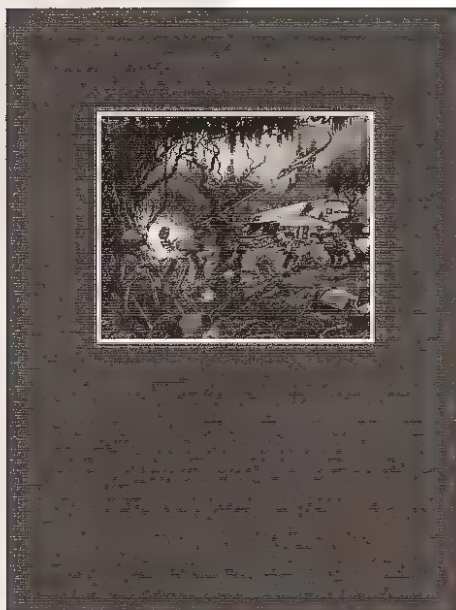
In mei 1992 organiseerde de Stichting Beeldverhaal Nederland voor de eerste keer De Haarlemse Stripedagen en uiteraard waren wij er met de fanclub bij. De hele entourage van het festival in de binnenstad van Haarlem met een tent

op de Grote Markt deed mij uiteraard meteen denken aan de oorspronkelijke opzet van het Breda's Stripspektakel in 1987. Het was ook meteen duidelijk dat Haarlem een festival voor en door tekenaars was, in tegenstelling tot De Stripedagen van Het Stripschap. Don voelde zich er meteen thuis en niet in de laatste plaats door de goedgevulde bierglazen en het

lekkere eten. Voor Don betekende 1992 vooral het begin van de heruitgave van alle verhalen van Trigië. Voor deze serie ging hij nieuwe covers maken. Don kwam dat jaar veel naar Nederland, voor De Haarlemse Stripedagen, voor De Stripedagen in Breda, maar ook om het eerste exemplaar van Don Lawrence-the collection- deel 4 in ontvangst te nemen in Groningen en om de reizende tentoonstelling De Werelden van Don Lawrence te openen in Utrecht.

Tijdens De Stripedagen in Breda kwam ik met het idee om Het Verschrikkelijke Wapen opnieuw uit te geven ter gelegenheid van de tiende verjaardag van de fanclub in 1993. Alleen moest het verhaal nog wel worden afgemaakt. Don speelde al langer met de gedachte om zijn zoon Chuff te vragen om hem te assisteren en dit leek hem een mooie gelegenheid om Chuff uit te proberen. Inmiddels was de Nederlandse Don Lawrence Fanclub ook actief in Duitsland en in juni 1992 verscheen daar zelfs het eerste Duitstalige deel uit de Don Lawrence -the collection- reeks.

Storm deel 22

1993

Het jubileumjaar 1993 verliep betrekkelijk rustig omdat de meeste producties op rolletjes liepen. Het Verschrikkelijke Wapen werd feestelijk gepresenteerd op 27 juni tijdens het Stripfestijn op het Scheffersplein in Dordrecht met Don en heel veel leden van de fanclub. Het was stralend weer en iedereen genoot, want ook Dordrecht is een uniek festival, tenminste, als het niet regent. Oktober was wel een drukke maand voor de fanclub want Don signeerde in Utrecht, Den Bosch en tijdens De Stripedagen in Breda. Heel even waren er plannen om een tentoonstelling met werk van Don in te richten in het Breda's Museum, maar toen we eenmaal alles op een rijtje hadden gezet, leek het ons toch verstandiger om de tentoonstelling naar 1994 te verschuiven.

1994

Na de stilte van 1993 kwam de storm van 1994! Letterlijk! Want in 1994 kreeg Don De Stripschapprijs en verleende ik mijn medewerking aan de Don Lawrence tentoonstelling die naar aanleiding van De Stripedagen werd georganiseerd door het Breda's Museum. Gelukkig hadden Judith en ik onze verhuizing naar Oosterhout vroeg in het jaar gepland en zodra dat achter de rug was, kon ik mijn werk voor de fanclub en de tentoonstelling weer oppakken. Ik heb toen ook de productie van de catalogus van de tentoonstelling gedaan, en deze als bijlage in het Don Lawrence Magazine van 1994 opgenomen.

Het had trouwens een haartje gescheeld of Don had de opening van zijn eigen tentoonstelling moeten missen. Door mist kon zijn vliegtuig niet van London Gatwick vertrekken en Cees de Groot van Big Balloon heeft dan ook urenlang op Schiphol op Don en Lis zitten wachten. De openingsspeech van de loco-burgemeester in het stadhuis van Breda hebben zij uiteindelijk wel moeten missen, maar toen de genodigden in het Breda's Museum waren gearriveerd, waren Don en Lis ook van de partij.

In augustus van dat jaar waren Don en ik overeen gekomen dat de fanclub de verkoop van het originele artwork zou gaan regelen. Voor mij was dat een hele geruststelling omdat ik dan zeker wist dat het artwork van Don altijd beschikbaar zou zijn voor nieuwe projecten. Ook de laatste jaren was veel uniek artwork bij verzamelaars terechtgekomen, zonder dat dit bij Don of de fanclub bekend was. De eerste salescatalogue verscheen in mei 1995.

1995

In 1995 werd er ook voorzichtig een begin gemaakt met internet. Omdat ik al vroeg met computers was begonnen, zag ik het belang van internet in en zodoende kreeg de fanclub al snel een e-mailadres. Een paar Don Lawrence liefhebbers gingen verder en bouwden zelfs al hun eigen websites. 1995 stond wat mij betreft vooral in het teken van Stripmakers in the picture, een boek over de belangrijkste Nederlandse en Vlaamse stripmakers met prachtige portretten van fotografe Alexandra Verburg. Uiteraard ontbrak Don niet. Het was de eerste productie van Houthaven Publications. Houthaven is de wijk in Oosterhout waar ik woon en daarom leek het mij wel een aardige naam voor de uitgeverij van mijn andere producties.

1996

In 1996 verscheen het DLF bulletin voor het eerst in een Duitse versie en werd tijdens De Haarlemse Stripedagen in juni het Don Lawrence Sketchbook gepresenteerd. Na een afwezigheid van vele jaren was

Don eindelijk weer eens op televisie te bewonderen, in een aflevering van het AVRO programma De Late Ochtend met Judith de Bruijn. Dat was een mooie gelegenheid voor mij om in het Magazine van 1996 eens alle televisie-interviews met Don op een rijtje te zetten. Het waren er veel te weinig. Gelukkig kwam daar tijdens de zomermaanden verandering in, toen een cameraploeg van Crawford Film & Video een week lang in Jevington bivakkeerde om bij Don thuis opnamen te maken voor een videodocumentaire over Don en zijn werk.

1997 - 1998

In december 1997 begon ik met de voorbereidingen voor het jubileumboek Pas 70. Pas 70 was in alle opzichten een unieke productie. Niet alleen was dit de eerste keer dat er zoveel artwork van Don Lawrence in één boek zou verschijnen, het was ook de eerste keer dat er materiaal uit de fotoboeken van Lis en Don gepubliceerd zouden worden. Bovendien was het voor mij technisch een enorme operatie omdat ik het boek met behulp van de modernste grafische computerapparatuur wilde vormgeven. Ik had dan ook in januari 1998 al een nauwkeurige planning gemaakt om zo op alles voorbereid te zijn. En dat kwam goed uit want op deze manier was er ook tijd voor De Haarlemse Stripedagen en de Erlangen Comicsalon, die beide in juni werden gehouden. Het was natuurlijk een ongelooflijk zware klus, niet alleen voor mij, maar ook voor de medewerkers van de lithograaf en van Drukkerij Helmer in Breda, maar uiteindelijk was het resultaat beter dan ik had durven hopen. Pas 70 werd dan ook enthousiast onthaald op De Stripedagen in Breda.

Don vierde zijn verjaardag in besloten kring op 17 november thuis in Jevington, omringd door familie en vrienden uit heel Europa. Judith en ik waren er ook bij. Op 27 november volgde alweer een ander feestje, dit keer in Stripwinkel Lambiek in Amsterdam waar ter gelegenheid van Dons 70-ste verjaardag een expositie was ingericht. Op diezelfde avond werd ook het tweede deel van De Werelden van Don Lawrence gepresenteerd en de Videoballoon videodocumentaire over Don en zijn werk. Een dag later signeerde Don bij Boekhandel Donner in Rotterdam.

1999

Begin 1999 hoorde ik dat de redactie van het nieuwe stripblad Striparazzi, de opvolger van SjoSji, geen vervolgverhalen ging plaatsen. Dat zou betekenen dat het nieuwe verhaal van Storm, De Armageddon Reiziger, niet zou worden voorgepubliceerd. Ik nam meteen contact op met Cees de Groot van Big Balloon en kwam met het voorstel om een nieuw blad te beginnen waarin het nieuwe verhaal van Storm zou kunnen worden voorgepubliceerd. Uiteraard zou dit geweldig goed nieuws zijn voor de fanclub, maar ook voor Don, want hij zag er enorm tegenop om een verhaal uitsluitend voor het album te moeten maken. Na uitvoerig overleg met Don en Martin Lodewijk kon ik in het laatste Don Lawrence Magazine melden dat in juni het eerste nummer van Pandarve zou verschijnen met de eerste vier pagina's van De Armageddon Reiziger. Voor mij ging toen echt een droom in vervulling. Na zoveel jaren intensief met Don te hebben samengewerkt, kon de fanclub nu ook Storm voorgepubliceren. Het was eigenlijk te mooi om waar te zijn, maar het gebeur-

de toch! Eind 1999 ging ook de website van de fanclub, www.houthaven.com/pandarve, de lucht in.

2000 - 2002

Begin 2000 kwamen allerlei ontwikkelingen opeens in een stroomversnelling terecht. Het einde van Don Lawrence-the collection- kwam in zicht en dus werd het tijd om na te denken over een nieuwe serie. De keuze lag voor de hand. Wat zou er nou mooier dan een heruitgave te maken van Storm, op groot formaat, opnieuw gescand en geletterd, met een dossier over de achtergronden van de verhalen. Het bleef gelukkig niet bij dagdromen alleen want zowel Big Balloon als Don en Martin vonden het een geweldig idee. In nummer 3 van Pandarve werd de nieuwe serie aangekondigd en de aanmeldingen kwamen met honderden tegelijk binnen. Voor de redactionele begeleiding benaderde ik Meerten Welleman, die eigenlijk vanaf het begin medewerker van de fanclub is geweest en bovendien zelf jarenlang met Don en Martin heeft gewerkt. Het eerste deel van Storm-the collection- verscheen begin juni tijdens De Haarlemse Stripedagen. De reacties waren boven verwachting. Later dat jaar verscheen deel 2 van Storm-the collection- tijdens De Stripedagen in Den Bosch. Toen verscheen ook het laatste deel van Don Lawrence -the collection-.

In 2000 nam ik ook de beslissing om te stoppen met mijn werk als onderwijzer. Al jarenlang waren Dick Heins en ik van plan om een reclamestudio te beginnen en ik vond dat nu de knoop maar moest worden doorgehakt. Zo werd Studio D & I geboren, gewoon nog bij mij thuis. D & I staat eigenlijk voor Design & Illustrations maar wij hebben het altijd over Dick & Ik. Begin 2001 verhuisden wij alle apparatuur naar een bescheiden kantoorruimte op een bedrijventerpark bij mij in de buurt en ging ik full-time aan de slag voor de studio. Dick werkte toen nog part-time bij de Staatsdrukkerij in Den Haag maar voor het einde van het jaar zat hij bijna dagelijks op de studio te werken. Naast alle uitgaven van de Don Lawrence Fanclub en Don Lawrence Collection verzorgt Studio D & I de productie van commercieel drukwerk, dtp, pre-press, advertenties en bijzondere illustraties.

Binnen een jaar was Studio D & I uitgegroeid tot een professionele studio en de productie van het album van De Armageddon Reiziger voor Big Balloon in 2001 was dan ook zeker één van de hoogtepunten van dat jaar. De samenwerking met Uitgeverij Oberon en later Big Balloon is altijd goed geweest maar vooral de laatste jaren is die samenwerking steeds intensiever geworden.

Over een paar weken begint een nieuw jaar vol verrassingen en mooie momenten voor de Don Lawrence Fanclub. Ik verheug mij er nu al op, want we gaan weer heel wat beleven! Of zoals Don zo mooi kan zeggen: "The best has yet to come!"

Op zoek naar Herod the Great

door: Meerten Welleman

De afgelopen 25 jaar zijn we stukje bij beetje meer te weten gekomen over het werk van Don Lawrence. Aanvankelijk naar aanleiding van zijn Nederlandse publicaties, maar daarna vooral dankzij intensief speurwerk van medewerkers van het stripweekblad Eppo en medewerkers van de Don Lawrence Fanclub.

Dat Don bijbelverhalen had geïllustreerd, was wel bekend, maar alleen omdat hij het zelf in interviews had genoemd. De illustraties waren namelijk Dons eerste werk in kleur.

Pas in mei 1986, toen Rob van Bavel op bezoek was bij Lis en Don, kwam er meer zekerheid. Rob was naar Jevington gekomen om de tweede Roodhaar poster die Don voor de fanclub zou gaan maken, op te halen. Toen hij daar aan kwam, bleek de poster nog niet klaar te zijn en daarom besloot Rob om een paar dagen te blijven. Tijdens zijn bezoek had hij genoeg tijd om het hele archief van Don te bekijken en ontdekte in die enorme berg origineel artwork en exemplaren van Engelse bladen twee nummers van het weekblad The Bible Story met het door Don geïllustreerde verhaal Herod the Great. Rob ging na drie dagen weer naar huis. Zonder poster maar mét de twee nummers van The Bible Story in zijn koffer en daarmee kon het speurwerk naar Herod the Great beginnen.

Bijna tien jaar later, in 1994 en 1995, kreeg Rob via zijn Engelse contactpersonen het eerste originele artwork van Herod the Great in handen. Hoewel je kon zien dat dit Dons eerste werk in kleur was, had het toch al meteen een uitzonderlijke kwaliteit. Het beschikbare artwork werd voor het eerst gepubliceerd in de Don Lawrence Salescatalogue 1995-

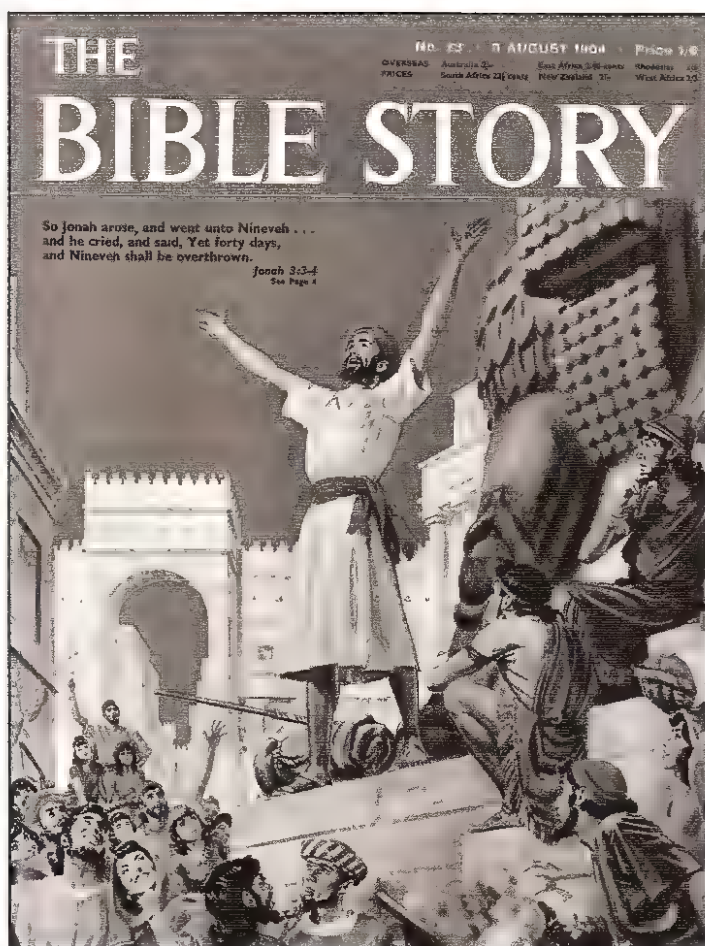
1996, de Don Lawrence Salescatalogue 1998-1999 en in Pas 70.

Toen Rob aan de samenstelling van het album Don Lawrence Verzameld begon, was hij van plan om Herod the Great in zijn geheel in het boek te publiceren, maar ondanks het vele speurwerk van zijn contactpersonen in Engeland is dat niet gelukt. Daarom werd alleen een aantal illustraties geplaatst. Don Lawrence Verzameld was nog niet gedrukt of Rob kreeg een mailtje uit Engeland met het goede nieuws dat een groot aantal nummers van The Bible Story was teruggevonden. Met Herod the Great en

nog veel meer onbekend werk van Don. Helaas was het verhaal nog steeds niet compleet en ook de grote illustratie op pagina 34 van Don Lawrence Verzameld was niet in de nummers terug te vinden. Het vermoeden bestaat dat The Bible Story ophield te bestaan, waardoor Herod the Great niet is afgemaakt en de illustratie nooit is geplaatst. Pas wanneer Rob alle nummers van The Bible Story in zijn bezit heeft, kunnen ook deze vragen worden beantwoord.

Hoedanook hebben we besloten om in dit nummer van Pandarve met de publicatie van Herod the Great te beginnen, want nóg langer wachten, doet alleen maar pijn! Voor de volledigheid. Herod the Great werd, voor zover wij weten, oorspronkelijk gepubliceerd in The Bible Story nummer 23 van 8

augustus 1964 tot en met nummer 29 van 19 september 1964. De tekst van het verhaal is gebaseerd op het boek The Life and Times of Herod the Great uit 1956 van de bekende Amerikaanse historicus Stewart Perowne. Herodus de Grote leefde van 73 tot 4 voor Christus. Hij is de vader van Herodus Antipas, die wij kennen uit de Bijbel.

Herod the Great

I. THE RISE TO POWER

"When Jesus was born in Bethlehem of Judaea in the days of Herod the king" . . . what kind of man was this Herod who ruled Judea for the Romans?

HE was born in 73 B.C., into a Judea that was smouldering with the sullen fires of civil war. Herod was a boy of six when the old Queen, Alexandra, died and the battle for her empty throne broke out between her two sons. Herod's father, Antipater, was the chief lieutenant of the weak-willed elder son, Hyrcanus, but it was Aristobulus the younger son who won the priests to his side and so seized power.

With the cunning of his Arab ancestors, Antipater bided his time. The shadow of the Roman eagle was beginning to fall over the East, and he knew it would not be long before the imperial legions marched into Judea. In 63 B.C. the Roman general Pompey invaded Palestine, swept Aristobulus before him, and took Jerusalem.

When Jerusalem fell to the Romans, Herod was a boy of ten. As soon as war broke out, he was sent to Petra, the capital of his mother's people, the Nabateans. Herod's ancestry was Arab, not Jewish. His father was from Idumaea. He had the fine looks of his people. He had their sharp wits, too, quickened by his friendships with the visiting merchants and soldiers. He was sixteen when he met the most vital friend of all, a young Roman cavalry commander named Mark Antony.

This story is adapted from *The Life and Times of Herod the Great*, by Stewart Perowne, published by Hodder and Stoughton.

Under the protection of the Romans, and in the name of the feeble Hyrcanus who had been made High Priest, Herod's father Antipater now firmly held the reins of power in Judea. By force and tact, he smothered the flames of rebellion in his restless country and made a friend of the Roman general Julius Caesar. It was Caesar, grateful for his help in putting Cleopatra on the throne of Egypt, who finally made Antipater Procurator of Judea. Herod's father was now ruler in name as well as deed, and before long he appointed his son governor of Galilee, the northern part of the province.

Herod was twenty six. He swept straight into action. He hunted down and killed the brigands who infested the wild hills of Galilee . . .

. . . and boldly defied the court of elders which was set up in Jerusalem to curb him.

While Herod was flexing his proud young muscles in Galilee, a bloody event shook the Roman world. In 44 B.C., Julius Caesar was murdered. His successor Cassius at once levied harsh taxes on his subject peoples, among them the Jews. When Antipater collected this money hostility sharpened towards him, and from the shadowy figures at the court of the High Priest Hyrcanus emerged a sinister enemy named Malichus.

Malichus invited Herod's father to a banquet at the house of Hyrcanus, and then bribed his host's butler to put poison in Antipater's food.

As Antipater sat eating among his friends, his armour on the wall and his sword sheathed in its scabbard, death struck at him from his plate. The goblet fell suddenly from his rigid hand. The poison had done its work...

By poisoning Herod's father at another man's table, Malichus had hoped to avoid suspicion. Herod's sharp wits soon led him to the real murderer, but his brother Phasael curbed him.

Herod's chance came a few months later. He had reported the whole affair to the Roman general Cassius, who promised to help him punish the murderer. Cassius was holding court at Tyre, and both Malichus and Herod were among the nobles who travelled to the coast to honour him. Outside the city, the suspicious Malichus hesitated. With disarming friendliness, Herod invited him to a banquet on the beach. As they strolled along the water's edge they met a group of Romans who suddenly struck Malichus down. Herod had avenged his father's murder.

Smouldering fires of rebellion were breaking into flame all over Palestine. Hyrcanus had given command of the state's fortresses to Malichus' brother, and an army had been raised against Herod by Antigonus, the son of his father's old enemy Aristobulus.

Herod acted swiftly and boldly. His army swept across the desert, capturing the fortresses one by one, even the grim rock citadel of Masada on the Dead Sea which was said to be impregnable. Then he wheeled his army northward to scatter Antigonus' reinforcements streaming in from Tyre.

Lastly, like a lion at the head of his troops, Herod turned on Antigonus himself. The battle, fought on the desert borders of Palestine, was the first major battle of Herod's career, and a vital one if he was to rule over Judea as his dead father had done. Sword in hand, the warrior king stormed into the attack at the head of his troops. The rebels fled.

Herod returned to Jerusalem and was hailed as a hero. He was 31, a toughened veteran of war and a statesman who had learned craft and subtlety in his dealings with the Roman overlord.

Next week: An Exile in Rome.

Herod the Great

2. AN EXILE IN ROME

"... when Jesus was born in Bethlehem in Judaea in the days of Herod the king" . . . How did Herod, born in Idumaea, the country of the Edomites, traditional enemies of the Jews, ever come to be called King of the Jews? From his earliest days, Herod lived in an atmosphere of politics, intrigue, and a lust for power. When the Romans took Jerusalem in 63 B.C., Herod's father was made ruler of Judaea, and young Herod was made Governor of Galilee, the northern province. He was an energetic man, with a gift for making friends with people who could help him. In a few years he had fought off rebels, led by Antigonus, avenged his father's murder, and won favour with the Roman overlords. A tough veteran of war and of plots for power, he entered Jerusalem a hero: he was where he wanted to be, in control. But for how long?

Herod's star seemed to be climbing high in the stormy sky of Judaea. Soon after he had defeated his old enemy Antigonus, his old friend Mark Antony wrested the imperial crown of Rome from Brutus and Cassius at the Battle of Philippi. Antony was not long in showing his trust in Herod. Turning a deaf ear to the treacherous whispers of the Jewish elders, he made Herod and his brother Phasael Tetrarchs, or rulers of Judaea, which was part of the Roman Empire.

But as suddenly as it had waxed, Herod's star waned. That winter, while Antony was dallying in Alexandria with the fascinating Egyptian queen, Cleopatra, the Parthians in the North were sharpening their spears for war. They marched down unopposed into Palestine, where Antigonus and his rebels joined them, and thrust into the heart of Jerusalem itself. After a savage skirmish in the market place, Herod and Phasael barricaded themselves in the palace.

The rebels tried to dislodge Herod by force, but failed. They tried cunning next. Antigonus invited Herod and his brother to parley with him outside the city in Galilee, but Herod saw through the honeyed words and refused. He was wiser than his brother and the High Priest, Hyrcanus, who accepted Antigonus' invitation, left Jerusalem, and were suddenly seized by the rebels. Hyrcanus was led off to captivity in Babylon. Herod's brother Phasael, unable to bear his misfortune, leaped to his death from his craggy prison.

Herod was now friendless, and hemmed in by his enemies. Escape was his only chance. One dark night, with his family and a few hundred faithful soldiers, he slipped out of the gates of Jerusalem and fled south into the wilderness.

All that night, across the gaunt hills and steep valleys of Judaea, the little cavalcade of soldiers and weeping women straggled miserably on. Only a few weeks before, Herod had been a rich and powerful ruler. Now he was a fugitive. But even in that black moment of his life, his burning spirit was not quenched.

When his escape from Jerusalem was discovered next morning, both the Parthians and the Jews gave chase and came up on Herod's party just beyond Bethlehem. Herod turned at bay. Defeat now meant death. Rallying his soldiers with his own fierce courage, he stormed into the ranks of his enemies with the violence of desperation and scattered them. A second wild charge routed the rebels, and the way to the South was clear . . .

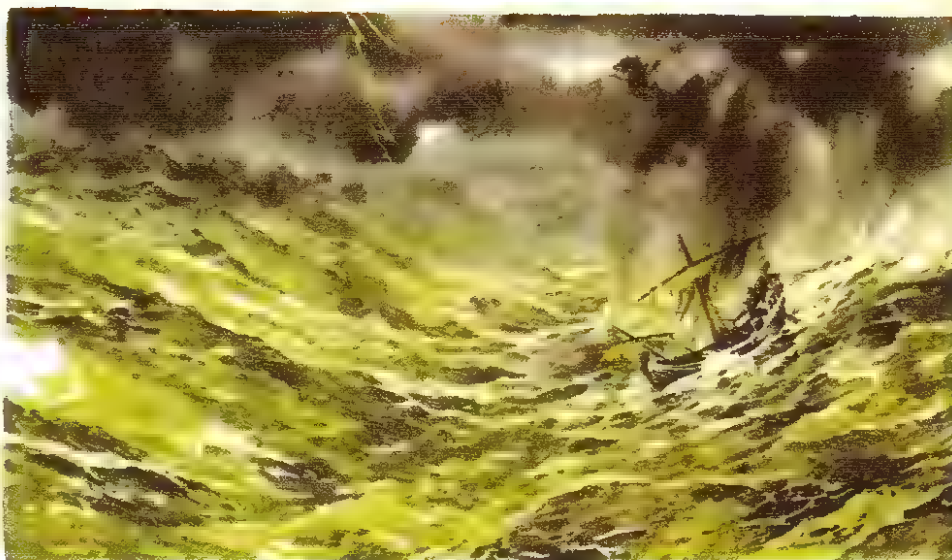

After putting his family in the fortress of Masada, by the Dead Sea, he travelled to Petra to seek help from his mother's people the Nabateans. But fear of the Parthians had reached Petra before him, and he was turned away empty-handed. He had no friends left now except in Rome, and the imperial city was many fearful miles away, but it was to Rome that Herod decided to go. He coaxed a passage from the shipmasters on the Egyptian coast and sailed to Alexandria. Cleopatra received him there. It was winter, and the sea crossing to Italy would be a perilous one. With plans for conquest of her own, the fascinating queen invited Herod to stay with her in Egypt until the spring. Steeling himself against both Cleopatra's beauty and the dangers of the journey, Herod refused.

Cleopatra was bitterly angry at Herod's cool refusal, both as a queen and as a woman, but she could not shake his determination to go to Rome. After many hindrances, the stubborn Herod took passage on a ship bound for the island of Rhodes, and sailed from Alexandria.

He had survived Cleopatra's malice, but the wrath of the sea was more deadly. The laden ship was far out on the Mediterranean when a winter storm bore down on it from the North. Soon the canvas was ripped from the groaning masts and mountainous waves battered the wooden hull. The crew flung their cargo overboard to lighten the ship, but just when it seemed that all Herod's hopes must be wrecked by the blind fury of the sea, the storm blew itself out. Under bare masts, the ship limped at last into Rhodes.

With his golden tongue, the destitute Herod persuaded the people of Rhodes to build him a splendid trireme, a galley with three banks of oars. Thus in his own ship, as a proud exile rather than a hunted outcast, Herod sailed to Rome.

In Rome he was welcomed with open arms by his old friend Antony, and by Octavius Caesar who now ruled Rome with Antony and who had not forgotten the help Herod's father had given his uncle Julius Caesar, the previous ruler. Together the two leaders presented Herod to the Roman Senate, where his regal bearing and heroic story so impressed the senators that they unanimously agreed to make him King of the Jews.

Out of the ashes of defeat, Herod had boldly plucked a crown. He had conquered Rome. Now he must conquer his own rebellious kingdom.

Next week: The Fortress of Masada

This story is retold from "The Life and Times of Herod the Great" by Stewart Perowne published by Hodder & Stoughton.

Achter de pagina's

Voor Don is De Wentelwereld zonder meer één van zijn betere verhalen. Hij kijkt er met een heel goed gevoel op terug. De Wentelwereld wordt uitgebreid bekeken in Storm-the collection- deel 9 maar het zit zo vol met grapjes van Don dat er nog genoeg overblijft om hier te laten zien. Kijk je even mee?

Wentelwereld - pagina 1

In plaatje 3 op pagina 1 van het verhaal zijn op de locomotief stickers met afbeeldingen van dieren te zien. Don kreeg dit idee naar aanleiding van de symbooltjes die oorlogsvliegers op hun vliegtuigen schilderen als zij in de lucht een overwinning hebben behaald. In dit geval ging het om dieren die door de trein waren verrast.

Wentelwereld - pagina 2

In plaatje 6 op pagina 2 is in de coupé van Storm, Roodhaar en Nomad een reclameposter te zien voor Sunny Greenham Common. De tekst op de poster is ironisch bedoeld, want Don wilde met deze poster zijn solidariteit betuigen met de vrouwen die jarenlang bij de Amerikaanse vliegbasis Greenham Common hebben gekampeerd uit protest tegen de aanwezigheid van kernwapens.

Wentelwereld - pagina 6

In plaatje 5 op pagina 6 is rechtsonder een bizarre reclameposter voor Kleenex te zien en linksonder een wel heel opvallend echtpaar met een grote hutkoffer met daarop de sticker Hotel Mars. Don heeft een achtergrondverhaaltje bedacht voor het echtpaar, maar kan zich dat verhaal helaas niet meer herinneren. Overigens bedacht Don voor iedere figurant een eigen achtergrondverhaaltje om zo het karakter en de kleding van de figurant te kunnen bepalen.

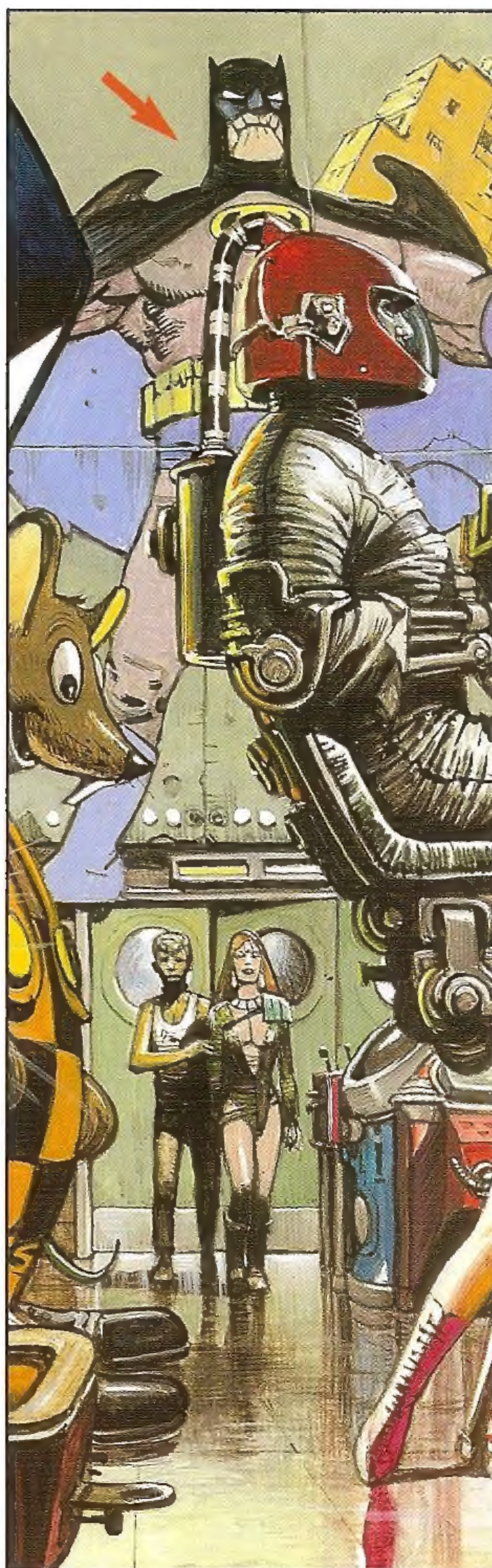
Wentelwereld - pagina 8

Over bizar gesproken. In plaatje 6 op pagina 8 tekent Don een reclameposter voor een frisdrank met de tekst *It decays you* (Hier krijg je gaatjes van) en een poster van de stierenvechter Torres, die een stier probeert te verleiden met een spin! Er zat volgens Don ook een verhaal achter de poster van de stierenvechter maar Don kan zich ook dat verhaal niet meer herinneren.

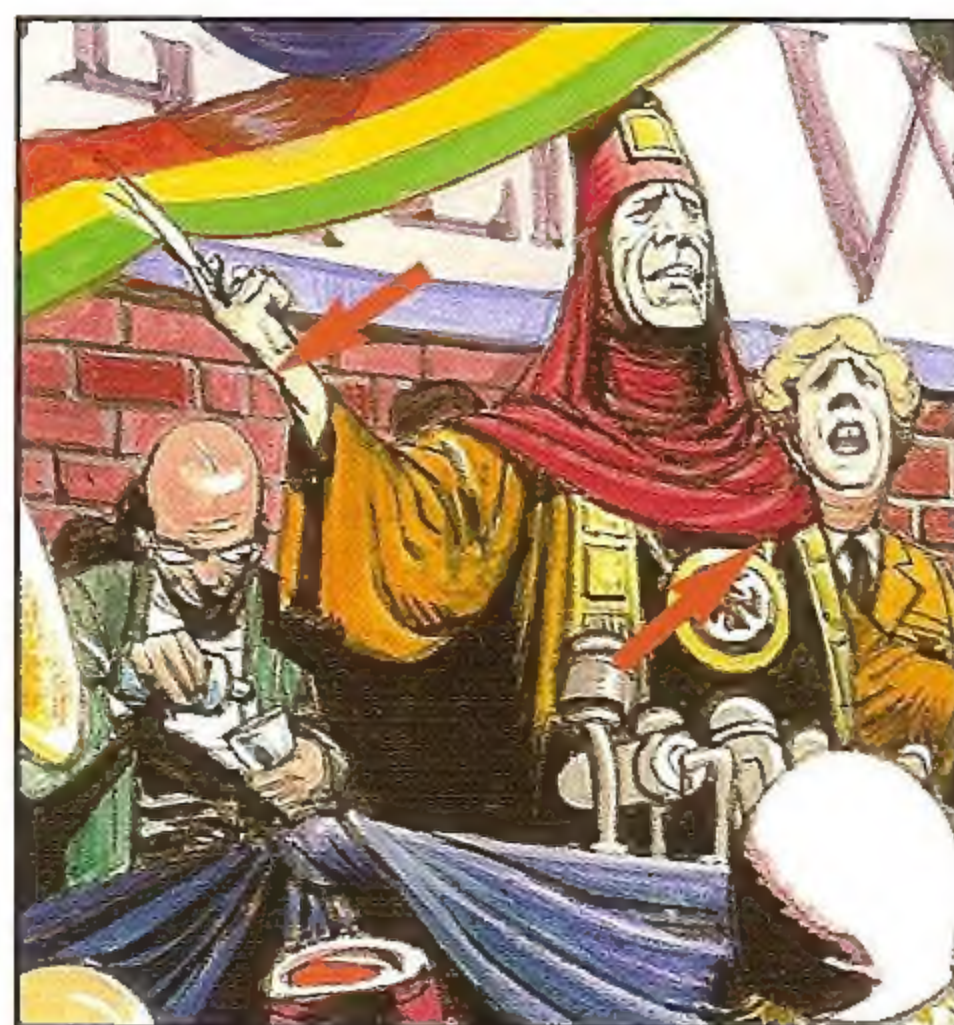
Wentelwereld - pagina 35

In plaatje 7 op pagina 35 is duidelijk de Batman van Frank Miller (*The Dark Knight*) te zien. Jammer dat Don nooit de kans heeft gekregen om Batman te tekenen. Hij heeft wel aanbiedingen gehad maar hij had er gewoon geen tijd voor.

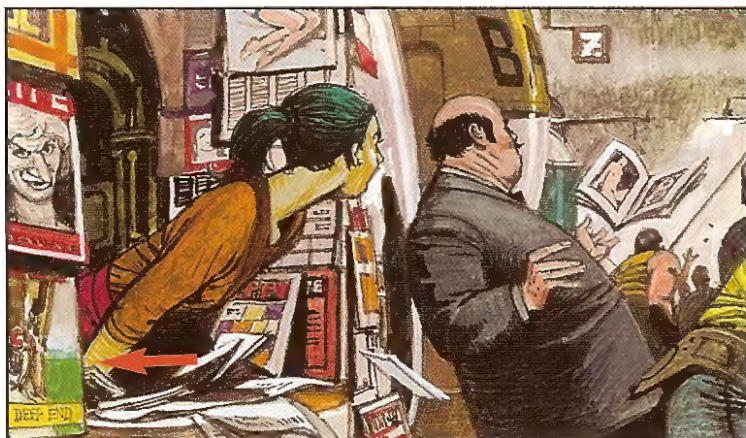

Wentelwereld - pagina 44

In plaatje 1 & 3 op pagina 44 herkennen we Margaret Thatcher en haar man Dennis. Op de poster op plaatje 3 wordt reclame gemaakt voor de films *Silver Streak* en *Joe Kidd*. *Silver Streak* is een komische film uit 1976 met Gene Wilder, Jill Clayburgh en Richard Pryor, waarin aan het einde van de film een station door een trein wordt verwoest. *Joe Kidd* is een western uit 1972 met Clint Eastwood, waarin een trein een saloon binnenrijdt. Het idee voor de poster kwam in dit geval niet van Don maar van Martin.

In plaatje 1 op pagina 45 is nog net een nieuwskiosk te zien met het eerste Storm album, getiteld The Deep End. In plaatje 3 hangt rechts aan de gietijzeren boog het bordje Jevington.

Blijkbaar nodigen treinen en stations uit voor allerlei grapjes. Logisch eigenlijk, want op stations is nu eenmaal veel te zien met al die kraampjes en winkeltjes en mensen. De grote massa-scène's komen we trouwens later nog veelvuldig tegen in de Von Neumann Trilogie.

NU OF NOOIT!!!!!!

Don Lawrence

-THE COLLECTION-

Alle klassieke werken van Don Lawrence, verzameld in een luxe collectorsbox.

De reeks Don Lawrence -the collection- telt 12 albums plus het naslagwerk Don Lawrence Verzameld. De winkelprijs van deze collectie is € 650,00. Bij de fanclub is de complete reeks nu te bestellen voor € 499,00. Het is tevens mogelijk om de reeks in termijnen te betalen.

Er waren 50 complete reeksen gereserveerd door de Don Lawrence Fanclub, waarvan er inmiddels nog 23 beschikbaar zijn.

Je kunt bestellen door een briefje te sturen naar:

Don Lawrence Fanclub, Postbus 4191, 4900 CD O'hout
of mail naar: info@donlawrence.nl

Met onder andere:

Karl the Viking
Maroc the Mighty
Thunderbirds
Fireball XL5
Wells Fargo
Pony Express
Adventures of Tarzan
Tijdreizigers
Tales of Eschatos
Wereld op wielen
Earth Alert
Olac the Gladiator
School for speed
Zeppelin
The Searaiders
Countdown to death
De gouden bal
Elimination
Pinocchio
The Range Rider

en nog veel meer

<http://www.stripboekhandel.nl>

magazine • nieuwtalent • zoekfuncties

Uw link naar
de meest
complete
Nederlandse
stripboekhandel
op het internet!

COMIC
STRIPSHOP
op
STRIPNET

<http://www.comicstripshop.com>

•ucmjournaal•
•aanbiedingen•nieuwe titels•